

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Til Hr. Orla Lehmann

Citation: Kierkegaard, Søren: "Til Hr. Orla Lehmann", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 14*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-ol-txt-root.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Til Hr. Orla Lehmann

Ganske ret! vil De see, jeg har tænkt paa Dem,
Jeg har her Medicin, som er excellent.

Forandring behager, pleier man at sige, men den Art Forandring, der i min Strid med Kjøbenhavnsposten, er bleven mig til Deel, er slet ikke behagelig. Naar jeg skriver mod Kjøbenhavnsposten svarer Fædrelandet, og naar jeg skriver mod Fædrelandet svarer Kjøbenhavnsposten, og Gud veed, hvorlænge den Vexelsang skal vedblive. Hertil kommer, at jeg ikke har med mindre end fire forskjellige eller flere Personer at gjøre: Forfatteren af de fem Stykker om Trykkefriheds-Sagen i Kjøbenhavnsposten, Forfatteren i Fædrelandet (at det er Hr. Hage, erfarer jeg nu); Rundsangen i Nr. 90 af Kjøbenhavnsposten, og Hr. Orla Lehmann. Dette Sidste gjør da Sagen paa en Maade end vanskeligere, da jeg saaledes baade har med navngivne og unavngivne Forfattere at gjøre. Det synes derfor, som om jeg var kommen til at sidde paa Forundringsstolen, og de Liberale deels dandsede rundt i større Hob (fEx. i Nr. 90 af Kjøbenhavnsposten), deels enkeltviis traadte frem for at sige, hvad de forundrede dem over. Hvad dernæst min Stilling med Hensyn til Tiden angaaer, da er den ikke mindre kjedsommelig, og hvis Een ved at tælle Pulsslagene mellem Lynild og Torden, vilde beregne, hvor langt Uveiret var borte, vilde han vist troe at min Modpart boede idetmindste i Grønland. At jeg ikke er Skyld i denne Dragen i lang Drag af Striden og den derved betingede Mulighed af en Trediveaars-Krig istedetfor en Pennefeide, haaber jeg de ærede Læsere ere overbeviste om; og jeg vil derfor blot endnu omtale Hr. Lehmanns Forsøg paa at undskylde sig i saa Henseende. Hvad nemlig de Modbemærkninger angaaer, som Hr. Lehmann »alt tidligere vilde have gjort«, da kan der naturligviis ikke være Tale om dem, da de udebleve; men for Een, der allerede for over een Maaned siden »vilde have gjort Modbemærkninger«, synes det dog noget sildigt, da det første Stykke af mit Svar til Hr. Hage kom den 12te Marts, først at svare den 31te. Dog Hr. Lehmann mener, »at det endnu turde være Tid dertil« og tillige, »at det kommer vel sildigt«, og tilføier som Grund, hvorfor det ikke kom før, at »han tidligere havde noget bedre at bestille«; i hvilken Anledning vi ikke kunne Andet end beklage, at han ikke har bestilt nærværende Arbeide noget bedre.

Efter disse foreløbige Betragtninger, skulle vi søge at begrunde en Opfattelse af hele denne Artikel seet i sit væsentlige Forhold til Kjøbenhavnsposten i Almindelighed, en Opfattelse, som Hr. Lehmann vist vil gaae ind paa, da han saa »gjerne vilde have fastholdt den Fiction, at Flyveposten, som Organ for en vis Anskuelse, for et vist Parti, selv var Ophav til sine Artikler«, og vi ville til Gjengjæld ansee Navnet¹ for et Middel til at betegne en vis Nyancering i den for Kjøbenhavnsposten fælles Hovedretning², og som et heldigt Middel, da Hr. Lehmann er i fuldkommen Modsigelse med hele Kjøbenhavnsposten; thi den synes virkelig at have gjort »et Brud paa den Agtelse, den skylder sine Læsere og sig selv« (som der staaer skrevet i hiint mærkelige Edict i Kjøbenhavnsposten Nr. 90) ved »at fylde sine Spalter« med Hr. Lehmanns Artikel, der er rettet mod et Stykke, der lader sig betragte »i det Hele som en Stiiløvelse i den humoristiske Maneer«, hvor der altsaa ikke er Talen om Oplysning af en »Sag eller et enkelt Factum«. Dette forholder sig nu saaledes. Da Kjøbenhavnsposten var paa Veie til at spille Fallit, gjorde den som alle Fallenter: den levede flot, (og saaledes lader det litterair-stodderkongelige Actstykke i Nr. 90 sig bedst forklare); imidlertid faldt det den dog ind, at det maaskee var rigtigst at indlade sig i Underhandlinger med sine Creditorer, og i den Henseende paatog Hr. Lehmann sig godhedsfuld at tage fat paa den om end langt fra betydeligste, saa dog som det synes meest haardnakkede Creditor, og ved deels at forsikkre ham, at de andre Creditorers Fordringer vare aldeles ubetydelige, deels at byde ham tilsyneladende anstændige Vilkaar, at bringe ham til Taushed. Som en saadan Commissionair, der, idet han underhandler med mig, ikke glemmer paa Probenreuterviis at anbefale Husets Varer, anseer jeg Hr. Lehmann.

1. Hvorledes »et Mærke« kan være et Middel til at betegne en »en vis Nyancering,« som det hedder, kunne vi ikke indsee, da dog vel Mærket er noget aldeles udvortes og tilfældigt, og ligesaa lidt betegner en Nyancering, som om Een har Støvler eller Sko paa, og først Stykkets egen indre Natur kan vise, om dette er en Nyance eller ikke. Dog hele denne Passus: »saa anseer jeg dog et saadant Mærke« etc. er aldeles overflødig og kun sat til for at faae Leilighed til et Invectiv paa dette Blads Redacteur, da Hr. Lehmann jo selv noksom har overbeviist sig af min Artikels »livsfriske og energiske Sprog« om, »at den hidrører fra en anden Haand end alt det øvrige.«
(tilbage)
2. Kjøbenhavnspostens Hovedretning bestaaer deri, at de enkelte Medarbeidere sige hverandre imod.
(tilbage)

Vi gaae nu over til Sagen, det vil sige det som Hr. Lehmann kalder Sagen; thi hvad han taler om, at »han forbigaaer alle Allotria«, har nok intetsteds hjemme, da om det er Allotria naturligviis ikke bevises derved, at han siger, at noget Andet er Sagen, ligesom om det han anseer for Sagen virkelig er Sagen eller alene er Sagen, ikke bevises derved, at han erklærer det Øvrige for Allotria; i hvilken Henseende det bliver lidt mistænkeligt, at Hr. Hage, der jo ogsaa alene holder sig til Sagen, har fundet flere Puncter. Hvad Hr. Lehmanns Belysning af Sagen angaaer, da indeholder den i det Væsentlige ikke noget Nyt, men kun det Samme, som Hr. Hage allerede har sagt. Det Ny, der er, reducerer sig til et Forsvar for Paalideligheden af Hr. Hages Referat og et dertil knyttet Forsvar for den i den incriminerede Artikel i Nr. 43 af Kjøbenhavnsposten fundne Tone; hvortil kommer et Par Tilsætninger og Forbedringer, som skulle blive belyste, hver paa sit Sted. Hvad det Første angaaer, da mener Hr. Lehmann, at det er en underlig Fordring til et Referat paa et Par Linier, hvori man i Almindelighed ikke søger Andet end »en tro Gjengiven af Hovedtanken«. Denne Paastand synes imidlertid lidt mere end underlig. Det nemlig at Referatet kun er paa et Par Linier, kommer naturligviis ikke mig ved, og jeg veed heller ikke om der paaligger Hr. Hage nogen speciel Forpligtelse i saa Henseende. Vi have ikke klaget over, at Referatet kun var paa et Par Linier, men over at det var upaalideligt, og troe os berettigede til at gjøre samme Fordring til et kort som til et langt Referat, den nemlig, at det er paalideligt. Hvad det Andet angaaer, da turde det være farligt at indrømme at det Forkeerte i Formen er en Smagssag, i den Betydning, »at Enhver maa have sin Mening.« Dette Sidste vil vel i en vis Betydning Ingen benægte, da man i al Evighed ikke kan forbyde Een at have sin Mening om hvilken som helst Gjenstand; men da det formodentlig skal sige saa meget som, at den ene Mening er ligesaa rigtig som den anden, maae vi protestere. Dette vilde nemlig føre til den fuldkomneste Tøilesløshed i stilistisk Henseende, og var forsaavidt et yderst gavnligt Princip for Kjøbenhavnsposten og dens Medarbejdere, da de synes i saa Henseende aldeles ugenerede, og da jeg ikke seer nogen nødvendig Grændse mellem de forskellige intelligente Udtryk og moralske Invectiver, naar man saaledes overhovedet mener, at Formen er en Smagssag i den omtalte Betydning, og da fremdeles den af os i hiint Nr. 43 paaviste logiske Forvirring vel skal henføres under samme Categorier, saa var jo, hvis det Princip gik igjennem, Ævret fuldkommen opgivet, og det fuldkomneste Anarchie indtraadt i litterair Henseende. Det er nu rigtignok underligt at høre Hr. Lehmann tale saaledes om Formen, da han dog vistnok ved anden Leilighed netop mener, at f. Ex. en Regjeringsform ikke er en Smagssag i den paaviste Betydning, men noget saare vigtigt. Dog saaledes gaaer det gjerne med de Folk, der tænke over et opgivet Æmne, uden at afrunde deres Anskuelse til en Heelhed. Hr. Lehmann har da heller ikke kunnet fastholde denne Inconsequents; thi ellers vilde han dog neppe paa samme Tid, som han forbigaaer de enkelte »maaskee noget stærke Ord« i hiint Nr. 43, fordi det er en Smagssag, have indladt sig paa at bemærke, at jeg i mit Stykke har ladet mig forlede til »usømmelig Kaadhed eller krænkende Uretfærdighed«, eller »at flere end Hr. Hage have fundet mit Anfald skamløst«, med mindre Hr. Lehmann maaskee vil levere et Amendement til det opstillede Smags-Forvirrings-Princip, det nemlig, at Enhver har sin Mening, og Stemmefleerhed afgjør Sagen. Skulde det være saaledes at Hr. Lehmann vil have »Videnskaben democratiseret«, saa vil vistnok denne frabede sig alle slige videnskabelige Carnevalslystigheder. – Vi gaae nu over til den forulykkede Tankegang i hiint Nr. 43 af Kjøbenhavnsposten, der nu igjen fremsættes først heel paa Bordet for siden at tranches. Formodentlig har Hr. Lehmann af Sorg over, at Hr. Hages Referat var saa kort, besluttet sig til at levere et desto længere. Her er nemlig kommet en heel ny Tilsætning, saaledes at medens Hr. Hage refererer for lidt, refererer Hr. Lehmann for meget; hvorved det dog tillige bliver at mærke, at Hr. Lehmann ikke refererer Tonen, hvoraf man da lærer, at det ikke blot er Referater paa et Par Linier, men ogsaa Referater paa 24, der ere fritagne for at være paalidelige. Det Ny her er kommet til begyndelse med disse Ord: »I de tre sidste Decennier af det forrige Aarhundrede« og gaaer til: »omtrent med Begyndelsen af dette Aarhundrede.« Disse Ord have nemlig som Referat Intet, hvortil de referer sig i hiint udødelige Nr. 43 af Kjøbenhavnsposten. Grunden, hvorfor de ere tilføiede, er imidlertid ikke vanskelig at udfinde. Naar nemlig hiin ubekjendte Forfatter kun havde villet, som det hedder i foreliggende Nr. 96 af Kjøbenhavnsposten »forfølge en vis Retning fra dens Udgang gjennem dens Forfald og indtil dens Gjenopstandelse«, saa var det undskyldeligt, om Forfatteren havde, idet han fæstede sin Opmærksomhed paa hiin »meget lovende Udvikling« og det dertil svarende Echo i vor Tid, overseet lidt den mellemliggende Tid. Men hiint Nr. 43 havde »en noget polemisk Colorit«, som Hr. Lehmann selv siger, og omtaler aldeles ikke, at det kun er som Gjennemgangspunct det behandler den næst forbigangne Tid; men stiller Modsætningen mellem den nærværende og næst forbigangne og lader Sammenligningen fuldkommen falde ud til Fordeel for den nærværende. Forøvrigt er Hr. Lehmanns Fremstilling af Sagen saa godt som aldeles Hr. Hages, som vi tilstrækkeligen have afviist i den flyvende Post Nr. 82; thi det Forsøg, der gjøres paa at forflygtige Begrebet af hiin Tids Dygtighed ved at sige: »at ofte en i Almindelighed fattig Tid kan føde enkelte store Talenter, ja endog i visse isolerede Retninger ved at concentrere sin Kraft – og aldeles tom er ingen Tid – kan udfolde en vis Dygtighed«, har ikke stort at betyde; thi deels passer det dog vel ikke paa en af dansk Kraft udsprungen ægte national litterair Virksomhed, og dersom Hr. Lehmann og med ham Forfatteren af de 5 Stykker i Kjøbenhavnsposten vil have det anvendt paa den forbigangne Tid, saa har han jo netop sigtet den i det Hele for Mangel paa Dygtighed, da han jo taler om »en i Almindelighed fattig Tid.« Nu at gjentage det Samme vi tilforn have sagt i flyvende Post, ville vi ikke og fornemlig af Frygt for at der skal optræde en ny Modstander (teren Stykker om Trykkefrihedssagen) og sige det Samme igjen som først Hr. Hage og derpaa Hr. Lehmann alt have sagt, og derved tvinge os til at gjentage, hvad vi tydelig nok have udtalt; thi en saadan Catechisation med hver enkelt Medarbejder eller Ven af Kjøbenhavnsposten er ikke vor Sag. Kun eet endnu angaaende dette første Punct af Sagen. Hr. Lehmann har indladt sig paa nogle chronologiske Forbedringer. Det lader nemlig til at være meget vanskeligt rigtig at bestemme Tiden, da hiin svage Tilstand begyndte.

Kjøbenhavnsposten Nr. 43 siger, at den begyndte i Slutningen af forrige Aarhundrede især med Fr. 1799; Hr. Lehmann siger i det han anfører Tankegangen af hiint Stykke, at i de tre sidste Decennier af forrige Aarhundrede befandt Danmark sig i en livlig og meget lovende Tilstand;« han siger fremdeles »at det var Perioden for 1807-27, der nærmest var tilsigtet«¹ i Nr. 43; og Hr. Hage siger at det var en Deel Aar tilbage den triste Tid begyndte. En egen Art Chronologie er ogsaa den, ifølge hvilken »jeg skal have opgivet min Klage i Realiteten, idet jeg paa en Maade vedkjender mig de Meninger, Hr. Hage fremstiller som den angrebne Artikels Tankegang«. Dette forholder sig nu saaledes. Hr. Hage vilde forsvare hiint Nr. 43 af Kjøbenhavnsposten; men dette Forsvar faldt saa uheldigt ud, at han den 4de Marts sagde det, som jeg den 18de Febr. havde sagt. Dette er nu efter Hr. Lehmanns Tidsregning blevet aldeles omvendt. Det synes imidlertid rigtigere at sige, at Hr. Hage har sagt det Samme, som jeg, end at jeg har sagt det Samme, som Hr. Hage.

1. Jeg veed forøvrigt ikke om Hr. Lehmann har nogen Fuldmagt fra Forfatteren af de 5 Stykker til paa den Maade at bringe ham i Modsigelse med sig selv.
(tilbage)

Hvad den anden Anke angaaer, betræffende min Klage over Kjøbenhavnspostens daarlige reformatoriske Stræben, da reducerer Hr. Lehmanns Forsvar sig til Følgende. Jeg skal nemlig »istedetfor vor Tids reformatoriske Stræben, have sat vor Tids Reformatorer og derpaa identificeret disse med Kjøbenhavnspostens Udgiver og Medarbejdere.« Hertil svarer jeg, at jeg alene har talt om Kjøbenhavnspostens reformatoriske Stræben, og vil bede Læserne at eftersee Kjøbenhavns flyvende Post Nr. 76. Hvad det angaaer, at »man gjerne kan være enig med mig i, at vore Reformatorer mangle Kraft og Mandighed, fordi man mener, at en kraftigere og alvorligere Aand begynder at vaagne hos Folket«, saa vil man lægge Mærke til, deels at det er vanskeligt at fastholde Forestillingen om en kraftig Tid, hvis ordførende Individuer mangle Kraft, deels, hvad her er Hovedsagen, at disse Ord *alvorligere* og *kraftigere* ere Comparativer, og det, Sammenligningen anstilles med, er den forbigangne Tid, der altsaa ikke engang var saa alvorlig og kraftig som en Tid, hvis ordførende Individuer mangle Kraft og Mandighed. Betræffende Slutningen af Hr. Lehmanns Drøftelse af den anden Anke, hvis Ord lyde saaledes: »den beroer paa en Misforstaaelse, idet han vel har Ret i, at vort politiske Liv og dettes reformatoriske Stræben endnu ikke har udfoldet nogen stor Kraft; men har Uret i at indvende det mod en Artikel, der har paastaaet det selvsamme;« maa jeg erindre, at jeg aldrig har indvendt det mod Artiklen, at den sagde, at vor Tid manglede Kraft; men deels dadlet den, fordi den sagde, at vor kraftløse Tid var bedre end den forbigangne; deels fordi den selv var et daarligt reformatorisk Arbejde. En daarlig Artikel nemlig i et Blad, der udgiver sig for at være reformatorisk, en daarlig Artikel, der selv er et reformatorisk Forsøg, er dog vel eo ipso et daarligt reformatorisk Product. Og da nu fremdeles Hr. Lehmann gjerne kan være enig med mig i, at vor Tids Reformatorer mangle Kraft og Mandighed, og Kjøbenhavnsposten udgjør et Led i denne Kjæde (og dog vel ikke hører til de Undtagelser, Hr. Lehmann taler om), og en Reformator uden Kraft og Mandighed egentlig er et Intet, en Blomst uden Farve og Lugt, Parodien paa den sande Reformator, saa kan jeg ikke see andet end, at jeg med fuldkommen Ret har sagt, at Kjøbenhavnspostens Færd var Parodien paa den reformatoriske Stræben; thi den forholder sig til denne som Børnekorstoget til Gottfred af Bouillons.

Jeg er nu færdig med det, Hr. Lehmann kalder Sagen. Om forøvrigt Mere skulde kunne kaldes Sagen, eller om noget ganske Andet er Sagen, det turde falde *ham* vanskeligt at afgjøre, der bemærker, at »vistnok Kjærnen er skjult under en meget tyk Skal«, hvori dog vel ligger et Beviis for, at han ikke har knækket Nødden, siden han ikke veed, hvor tyk Skallen er. At jeg saalænge har opholdt mig ved det, Hr. Lehmann kalder Sagen, deri vil jeg bede Hr. Lehmann see en lille Høflighed, og det saa meget mere, da det har været et meget kjedsommeligt Ophold, da det er gaaet Hr. Lehmann i Forhold til Hr. Hage som den døde Minister, Jean Paul fortæller om, der ved en Hoffest, da Dronningen havde fortalt en Historie, reiste sig op og fortalte den samme. Den tvetydige Roes, der er bleven min Personlighed tildeel, forbigaaer jeg. Derimod skulle vi nu gaae over til at betragte det af Hr. Lehmann anstillede Forsøg paa en Forklaring af vort Stykkes Tilblivelsesgrund. Da Hr. Hage ikke kunde komme videre med vore Artikler, maatte Læseren tage til Takke med hvad Huset formaaede, noget moralsk Boghvedegrød og en interessant Bordconversation angaaende Hr. Liunges Sandhedskjærlighed. Hr. Lehmann er nu mere spirituel, og da han ikke kan komme videre, forvandles han pludselig til Psychologen og Hjertekjenderen og udfinder nu i sin Skarpsindighed, hvad min egentlige Hensigt har været med mine Artikler i flyvende Post. Den hele Passus ville vi lade aftrykke for derpaa at tilføie vor Commentar. Den lyder saaledes: »Overhovedet synes hiint Angreb fornemligten kun at være Vehiklet for en Deel mere eller mindre passende Spøg, og forsaavidt som dette giver grundet Anledning til at betragte det Hele som en Stiiløvelse i den humoristiske Maneer, kan man som saadan vist ikke frakjende den en vis Virtuositet, men idet Hensigten dermed da ikke bliver at oplyse noget, men kun at more – ligegyldigt om sig selv eller andre – kan man gjerne nægte den Sandhedskjærlighed, uden derved at træde Forfatterens Moralitet for nær. I detmindste findes der saa haandgribelige, skjøndt stundom ret morsomme, Fordreielser og Skjævheder, at man under en anden Forudsætning maatte drage enten Forfatterens Intelligents eller hans bona fides i Tvivl; men da der til det første ikke er nogen Anledning, og det sidste er noget, hvortil jeg ikke lettelligen kan beqvemme mig, saa er den Fortolkning, jeg har fulgt,

vistnok den billigste af alle, at nemlig Forfatteren i Kjøbenhavnspostens Artikel har troet at see en uretfærdig Nedsætten af den foregaaende og en uretfærdig Ophøien af den nærværende Tid, og idet han optraadte mod denne formeentlige Eensidighed, har givet sin dialectiske Aandsretning og satiriske Lune frit Spil med en poetisk Licents, som stundom rigtignok har forledet ham til usømmelig Kaadhed eller krænkende Uretfærdighed.« Heraf lære vi nu, at Hensigten af en Stiløvelse i den humoristiske Maneer ikke er at oplyse; men kun at more. Dette maae vi benægte; thi Hensigten af en Øvelse er altid at opnaae en vis Færdighed: Hensigten af en Stiløvelse i Prædikeforedraget er ikke at opbygge, men at opnaae Dygtighed til at kunne opbygge; Hensigten af en Stiløvelse i den humoristiske Maneer er altsaa ikke »kun at more.« Men vi ville for et Øieblik antage, at Hensigten af denne saakaldte Stiløvelse i den humoristiske Maneer kun var den at more, for da at dvæle ved den næste Sætning, »at man gjerne kan nægte den (det skal formodentlig være Forfatteren) Sandhedskjærlighed, uden derved at træde Forfatterens Moralitet for nær.« Jeg veed nemlig ikke, hvad det vil sige, at nægte mig Sandhedskjærlighed, fordi jeg vil more, da dog vel det at more er noget aldeles uskyldigt, og først naar man søger at more paa Sandhedens Bekostning, først da kan man sigtes for Mangel paa Sandhedskjærlighed. Dette sidste skulde altsaa bevises; men bliver det beviist, da følger deraf ingenlunde, at man træder min Moralitet for nær ved at sige det, da der i saa Fald ikke kan være Tale i det concrete Tilfælde om min Moralitet, men om min Immoralitet. At jeg nu virkelig har havt til Hensigt at more, med Bevidsthed om, at det skete paa Sandhedens Bekostning, det skal formodentlig det følgende Punctum oplyse. Hvad de deri omtalte haandgribelige skjøndt stundom ret morsomme Skjævheder angaaer, da angribe disse Ord endnu ikke min Sandhedskjærlighed; men Udtrykket – *Fordreielser* – synes at ruinere denne. Dog, da der ikke er beviist noget desangaaende, forbeholde vi os at svare paa denne Beskyldning, naar Fordreielserne engang blive paaviste, og gaae nu over til de følgende Ord, at man under en anden Forudsætning, enten maa drage min Intelligents eller bona fides i Tvivl. Heraf lærer man, at under den Forudsætning »at Een vil more«, behøver man ikke at drage hans bona fides i Tvivl, uagtet der i det, han siger, findes »haandgribelige Fordreielser«, derimod under en anden Forudsætning (f. Ex. naar Een vil kjede) maa man paa Grund af disse samme Fordreielser drage Forfatterens bona fides i Tvivl. Vi gaae videre. Hr. Lehmann har, som vi have seet, opstillet et Dilemma, han maa nemlig under en anden Forudsætning enten drage min Intelligents eller min bona fides i Tvivl; men hvad er da det for en Forudsætning, der modsættes denne »anden Forudsætning?« Det er den, at min Hensigt blot har været at more; men under den Forudsætning kan der umuligen fremkomme noget saadant Dilemma, da, som sagt, det at ville more er noget aldeles uskyldigt. Hr. Lehmann har derfor ogsaa en anden Forudsætning, den nemlig at ville more paa Sandhedens Bekostning, og saa er Dilemmaet rigtigt stillet. Uheldigviis er imidlertid Hr. Lehmann bleven staaende ligesom det skolastiske Æsel fordem (til at drage min Intelligents i Tvivl er der ingen Grund og til at drage min bona fides i Tvivl kan han ikke beqvemme sig), og jeg kan ikke, hvor gjerne jeg end vilde, hjælpe ham ud, da han ikke selv vil, og maa altsaa lade ham blive staaende. I det Følgende kommer pludselig en ny Fortolkning, som Hr. Lehmann har fulgt, styrtende til Hjælp, den nemlig, at mit Angreb har sin Grund i hiin Artikels formeentlige Eensidighed¹. Hvorledes nu denne Fortolkning lader sig forene med den foregaaende om, at det Hele var en humoristisk Stiløvelse blot for at more, hvorledes disse Fortolkninger ere komne sammen i det samme Punctum, og som det synes for at oplyse hverandre, er ikke let at indsee. – Nu er jeg færdig med min Commentar og vil blot tilføie, at det slet ikke har forundret mig, at saavel Hr. Hage som Hr. Lehmann have antaget, at mine Artikler blot vare til for at more; thi Formen stikker rigtignok en Deel af mod den høitidelige Bedemandsstil, man i Almindelighed finder i Kjøbenhavnsposten; denne kan nemlig sige med Gert Westphaler: »jeg troer ikke, noget Menneske end ikke mine Uvenner skal sige, at jeg nogen Tid har ført Snak paa Bane ... Jeg fører lutter politiske og udenlandske Discourser, som ikke findes udi mange Bøger, og hvis Værdie ikke kan opveies med det røde Guld« – og hvad dens Strid med mig angaaer føie til: »er det ikke ubegribeligt, at saadan Slyngel som Jørgen Handskemager tør foragte og kaste paa Nakken af min Tale.«

-
1. Herved er da Hr. Lehmann igjen kommen til at staae i den samme sørgelige Situation, da han her har opstillet igjen en *anden Forudsætning*.
(tilbage)

Hr. Lehmann siger, at han har sat sit Navn under for at vise mig en lille Høflighed, jeg sætter mit under af Conseqvents; og da det lader til, at Hr. Lehmann ellers har skrevet en Deel, siden han siger, at han vil sætte sit Navn under *disse* Linier, kan jeg ikke noksom glæde mig over denne Forandring til det, som jeg idetmindste anseer for det bedre, jeg kan ikke noksom glæde mig, siger jeg, over denne Forandring, ligesom heller ikke noksom lykønske Kjøbenhavnsposten til den af dens Puppe udviklede Sommerfugl.

S. Kierkegaard.